

Ekonomska politika u svetlu aktuelne akademske kritike

Nedoumice oko alokacije odgovornosti za (do)sadašnje privredne učinke

1. Uvod

Raspoloživost resursa i snabdevenost privrede različitim faktorima proizvodnje valja prvenstveno razumeti kao rezultat minulog ekonomskog razvoja. Ta raspoloživost predstavlja ukupni učinak brojnih preduzetničkih preguća, kao i institucionalnih činilaca koji su ih podsticali ili ograničavali, a potom i jednako brojnih ekonomskopolitičkih amera i akcija preduzimanih u raznim segmentima ekonomskog sistema. Očita važnost ekonomskopolitičkih poteza sastoji se u tome što oni na tekućoj osnovi produkuju krupna pomeranja u ekonomskom sistemu i na ovaj ili onaj način utiču na poslovno odlučivanje u privredi. Zbog toga krajnje determinante delotvornosti jedne privrede i njenih razvojnih performansi ne treba tražiti u raspoloživosti resursa koja je pre rezultat nego uzročnik privrednog razvoja nego u institucijama i politikama koje ne opredeljuju neposredno masu, strukturu i kvalitet raspoloživih resursa nego kako se oni upotrebljavaju, u kom se stepenu mobilišu i koriste i šta se, u krajnjoj liniji sa njima čini. Bogatstvo i blagostanje društva, mereno uz ostalo masom, strukturom i kvalitetom raspoloživih materijalnih sredstava, rezultat je gotovo nesagledive množine najrazličitijih ponašanja u privredi i van nje, a ta ponašanja bitno su uslovljena institucijama – što formalnim, što neformalnim – opštom društvenom klimom ili miljeom u kome teku privredni i drugi procesi i mnoštvom politika u raznim oblastima društvenog, pre svega privrednog života.

Stoga ne bi trebalo da iznenadi što su institucionalna izgradnja i ekonomska politika u samom centru naučnih istraživanja i akademskih analiza i što se velika pažnja stručne, pa i one najšire javnosti upravlja na aktuelne vladajuće garniture koje se opravdano percipiraju kao odgovorne za sve što je upravljivo, tj. kontrolabilno u tekućem funkcionisanju privrede i njenom dugoročnije posmatranom razvoju. Karakteristično je da se, pri tom, ne posvećuje potrebna pažnja suštinski važnoj razlici, pa tako ni razgraničenju, između onoga što je upravljivo i onoga što se ne da kontrolisati, između stvari koje su valjanim politikama mogle da budu izvedene znatno bolje nego što su se pokazale u ne baš dopadljivoj privrednoj stvarnosti i onih *mного brojnijih* na koje se raspoloživim instrumentima i dostupnim politikama nije moglo i ne može uticati. Aktuelnoj vladajućoj eliti, tom ekonomskopolitičkom i društvenopolitičkom direktorijumu ove zajednice, može se opravdano pripisati odgovornost za mnogo toga što je pogrešno učinjeno i još više onoga što je propušteno. No, ako se na nju tovari dodatna odgovornost, bez uzimanja u obzir upravljačkih ograničenja, koja su u datom trenutku i u doglednoj budućnosti *objektivno data*, onda se ona prikazuje u još nepovoljnijem svetlu nego što zaslužuje, a kao rezultat¹